

Slovenski Tednik.

Politični in gospodarski list za kmetско ljudstvo.

Izhaja vsak petek.

List velja za celo leto 2 gld. 80 kr., za pol leta
1 gld. 40 kr., — Posamezni list velja 6 soldov.

Uredništvo in opravništvo lista je v „Narodni tis-
karni“ v Tavčarjevi hiši „Hotel Europa.“

Tiste čestite p. n. naročnike, ki še niso naročnino na „Slovenski Tednik“ za pretečeno dobo ali za tekoče četrtletje plačali, prosimo, da bi to nemudoma storiti blagovolili, ker smo sicer dotičnim gg. naročnikom pošiljanje lista ustaviti prisiljeni.

Administracija „Sl. Naroda“.

Domače stvari.

— (Iz Zagreba) se nam piše 19. okt. : Denes so se odprla vrata hrvatskega vseučilišča Franje Josipa. Hrvatska vila povabila je muze v svoj borni hram. Otvorjenje hrvatskega vseučilišča je visoki mejnik v zgodovini hrvatskega naroda. Narod, imajoč vseučilišče, je gotovo kulturni narod, in vsak kulturni narod je gotovo tudi v političnem pogledu samostalen in neodvisen narod. Denes žanje hrvatski narod dozoreli plod četrdesetletnega dela, truda, znoja, borbe, preganjanja, žrtev...! Še pred četrdesetimi leti je bil hrvatski narod mrtva masa. Prvo seme je dr. Ljudevig Gaj v to mrtvo pa rodovitno maso vsadil. Seme je kličilo, rastle, klasje pogajalo, in denes je žetev stoterega obroda. Gaj se pred četrdesetimi leti niti imena hrvatskega nij upal na svoj prapor napisati, tako globoko je ležalo tačas hrvatstvo v brezdnju, in denes je mladi orijaš! V četrdesetletjih je naprejeval mali, pozabljeni, zaničevani hrvatski narod toliko, kolikor drugi narodi, veliki, slavni, čislani narodi v četrdesetletjih! V oči gled cele Evrope, v oči gled celega izobraženega sveta odprla so se denes

vrata hrama věd in umetnostij. Kakor so bili Hrvati do sedaj junaki na krvavem bojnem polju z britko čordo v roki, ravno tako bodo od sehnal junaki na kulturnem polju s peresom in s knjigo v roki. Napredek hrvatskega naroda je napredek celega jugoslovanstva. Hrvatsko vseučilišče bo pribelžališče in negovališče tudi slovenske, srbske in bolgarske znanosti, in za to naj se z nami denes vesele tudi Slovenci, Srbi in Bolgari. — Slavnost se je uže včera začela. Ljubljanski „Sokol“ sprejel se je prvi na kolodvoru in sicer sijajno navdušeno in bratski. Noll, sokolski vodja pozdravil je „brate Hrvate“ srčno, in isto tako srčno odzdravil mu je vodja hrvatskega Kola. Glede ljubljanskih Sokolcev je samo en glas po Zagrebu: da so izvrstni dečki. S „Sokolom“ prišlo je tudi mnogo drugih političnih in znanstvenih odličnikov. Videli smo Zarnika, Kosto, Lavriča, Murnika, Poklukarja Dolenca in še mnogo drugih. Sobota je prešla samo s pričakovanjem in sprejemanjem tujih gostov, katerih je vsak železnični vlak na stotine pripeljal. Ljubljanski „Sokol“ je pri teh sprejemih sodeloval.

— (Iz Varaždina) se nam piše: Živinska kuga tukaj strašno razsaja. Blizu 500 glav je ali uže poginilo ali se moglo uničiti. Pri vsakem hramu kjer je kuga, nabita je zunaj na plotu mala deska. Žalibog da ne najdeš niti treh hramov drug za drugim, posebno v predmestnih ulicah, kjer ne bi tega žalestnega znamenja videla. V celi varaždinski okolici ne zapaziš goveje živine, kajti ali je poginila ali ne sme ven iz hleva

pustiti se. To je strašna nadloga za posestnike. Mali posestnik si je poprej s kravami ali voli obdeloval polje, in svoj žitek domov spravljaj, kar mu zdaj nij mogoče. Ljudje imajo še na polji koruze, krompirja, zelja, vso ajdo, a ne morejo pod streho spraviti. Ravno tako je tudi v Petrijancih. Ves žitek ostaja na polji, kajti le redki posedujejo konje, da bi z njimi zvažali.

Dosti nougodnosti imajo slovenski Zavrčani, ki imajo polja na hrvatski strani, ne smejo pa nič domov spravljati. Tudi tisti ki imajo na Štajerskem svoja zemljišča, ne morejo dobiti svoje stvari domov, kajti cesta ide iz Štajerskega skozi hrvatsko občino Dubrava, jim je tedaj vožnja prepovedana. Kakor se čuje, misli okr. zastop ptujski cesto napraviti samo po Štajerski zemlji, k čemur pa bi si te stroške lahko prihranil. Cesta bi šla nekoliko sežnjev od hrvatske oddaljena tej vstrie. Če bi uže bila kuga v Dubravi, gotovo bode tudi v Zavrčih.

Kako pa hrvatska napreduje kažejo nam šole. Na Štajerskem najdeš redkokrat tako lepa šolska poslopja, kakor na Hrvatskem skoraj navadno. In kjer jih še nij, se pa zidajo. Sramota za Štajerce, ki se navadno hočejo z omiko in z napredkom pred Hrvati dičiti, a v kakovem stanu se še nahajajo šole na pr. v Zavrču, Leskovcu, sv. Vidu, Hajdini, Vurbergu, sv. Urbanu itd. samo v ptujskem okraju, a v drugih pa tudi nič bolje nij. Hrvatska bode Štajerce prekosila!

— (Iz Dolenjskega) se nam piše: Slava in čast dr. Zarniku vrlemu našemu poslancu brambovcu slovenske narodnosti. Čudno je pri nas v Avstriji res, da smejo svojeglavno zatirati narode, ne spadajoče mej želodove Nemce. Slovan je bil uže mogočen steber avstrijskega orla in je gotovo tudi še sedaj, — a njega ne izpoznajo.

— (Dr. Dominkuševu interpelaciji) stavljeno v štajerskem deželnem zboru zaradi germanizacije prinaša hrvatski „Obzor“ tudi celo in sicer v slovenskem jeziku.

— (Germanizacija?) Iz Ljutomera se nam piše: Pri našem okrajnem šolskem

svetu se je uže pretresovalo, kako bi bilo mogoče več — nemščine v naše šole uvesti, zlasti to, ali bi se dala geometrija, risanje in telovadba v nemščini predovati. Okrajni šolski svet pak je to meumno nameru odločno odbil, ker se še s pomočjo materinega jezika v teh težkih predmetih pri kmetski mladini le malo doseči more. — Pri nas se je bil glas razširil, da izvrsten učenec, ki je letos dovršil v Ljutomeru šolo, nij bil sprejet v Gradci v gimnazijo, in sicer vsled slabega znanja — nemščine. To je bila voda na mlin naših nasprotnikov, ki so bili takoj polni zabavljic na naše učiteljstvo. Toda ta glas se nij obistinil. Dotični učenec je napravil pismeno preskušnjo iz nemščine prav dobro in ustno „dovoljno“ da pa so se v Gradci obotavljali ga sprejeti, temu je bilo uže prenapolnenje razredov krivo, in to da se je bil malo pozno oglasil.

— (Iz Košane) se nam piše: 12. t. m. smo imeli pod vodstvom okrajnega glavarja volitev glavnega odbora za občino Košana, in se je izvolilo v najlepšem redu in miru 19 odbornikov. — F. P. svak nekdanjega večnega župana Senožeskega, kateri je pred nekolikim časom v Košano priromal, nam se je hotel z vso močjo za župana uriniti, ali ljudstvo nij ga hotelo. Na dan volitve vlovil je v III. volilnem razredu 3 glase, v II. razredu 1 glas in v I. nobenega, njegov kompare M. Z. največji agitator njegov in doseđanji občinski odbornik nij pa zaradi svojega agitiranja nobenega glasa dobil, in tako eden za drugim popustita volitveno sobo.

— (Št. Jakobska slovenska posojilnica v Rožu na Koroškem.) Na nedeljo 27. septembra t. l. poklicala je Št. Jakobska posojilnica v Rožu svoje udeleženice k občnemu zboru, da jim je razložila delovanje in denarno stanje v pretečenem društvenem letu, ki se je končalo z mesecem avgustom, in da se je nov odbor izvolil. Zbrala se je bila več ko polovica vseh udov, ki so pazljivo poslušali, kako je posojilnica v pretečenem letu napredovala in koliko zamorejo združene moči. Iz poročila tajniko-

vega so izvedeli, da šteje posojilnica že nad 200 udov, ki imajo pri njej že nad 30.000 gld. obrestonosno naloženega kapitala. Na menjice, katerih se je v prvem in v drugem letu bilo naredilo nad 700, bilo je izposojenih okoli 40.000 gld., na hiše in zemljišča 11.600 in proti zastavi 703 gld. Izposojila so se bila dozdej če vsa redno in o pravem času vernivala, da nobenega dolžnika ni bilo še treba klicati pred sodnijo. Kako važna in koristna, da je posojilnica za kmečke okoliščine, pokazalo se je o vigradi tekočega leta. Slaba lanska letina je vse naše posestnike prisilila, da so si morali o vigradi za živež in setev žito kupovati. Kaj bi počeli, ko bi lastnega denarnega zavoda ne imeli? Marsikateri kmet bi moral daleč okoli po svetu pomoči iskati. Posojilnica je pomagala, kjer je le mogla in si tako pridobila od dne do dne več prijateljev. Lastnega premoženja ali matice ima posojilnica okoli 900 gld. Kupila si je letos dobro Vertheimsko kaso za 175 gld., da si žnjo svoj imetek in listine proti vsem tu mogočim nevarščinam dobro zavaruje. Po obširnem tajnikovem poročilu o denarnem stanju dal je predsednik glasovati in sklepati. Za vložine se je odločila dividenda 6%, za menjice ostane tudi zanaprej 8% obresti. Za uboge šolarje v Št. Jakobski fari se je darovalo 20 gld. Volil se je potem nov odbor. Večina starih odbornikov je ostala. Izvoljeni so gg.: M. Hribernik za predsednika, kaplan J. Knaflič za tajnika, J. Šuster p. d. Maček za denarničarja, J. Janežič za preglednika, potem J. Serajnik p. d. Žofran, Gr. Janežič p. d. Lucman, P. Stiker p. d. Tomaž, L. Torkar p. d. Kovač in J. Fuker p. d. Šerbicelj za odbornike. — Da se odbornikom stroški, ki so pri zborih neizogibljivi, vsaj nekaj povernejo in za malo obškodovanje obilnega truda in skrbi dovolilo se je vsakemu odborniku, ki pomaga v nedeljo pri uradovanji, po 40 kr., in štirim odbornikom, ki knjige vodijo, zapisujejo in kasó varujejo po 80 krajc. Konečno se je izreklo odbornikom za dosedanje uspešno delovanje hvala in trikrat slava.

— (V Zagorji) za Savo bode ljubljanski škof 25. t. m. posvečeval novo veliko farno cerkev, in drugi dan, 26. t. m. delil zakrament sv. birme.

— (V Beli cerkvi na Dolenjskem) so te dni praznovali 800letnico ustanovljenja farne cerkve.

— (Iz Slapa pri Vipavi) se nam piše, da se bode poskušnja za tekoče I. leto v tamošnji šoli, dne 29. t. m. zjutraj od 8. do 1. ure vršila, katere naj se obilo število za kmetijski napredek naše domovine zanimajočega se p. n. občinstva udeleži.

— (Iz Zagorja) se nam piše: V tukajšnjem rudniku je zasulo denes necega rudokopa. Bil je sirotej v rovu ter kopal premog. Rov je bil opažen. A opaž bila je preslaba, kajti vsled pritiska je podrla premogovo blato, ki je bilo nakopičeno za opažo, ter zasulo siromaka. Pomoč mu je bila takoj. Dobili so ga pol živega, a bila je uže nesreča; ko ga namerjajo potegniti iz jame, se v novo udere blato nanj. Izkopali so ga potem se ve da mrtvega. Zapustil je ženo in dvoje otrok.

— (Iz Ročinja) na Goriškem se nam piše: Pri nas uže dalje časa mej otroci vlada huda bolezen v vratu, naj si bode uže „angina“ ali difteritis. Toliko je gotovo, da je kužna in da otroci mrjo, da je groza. Neki dan so v naši vasi štirje ležali na deskah. A pri vsem tem naš župan neče obznaniti okrajnemu glavarstvu, da-si občinarji godrnjajo in ga na to nagovarjajo. Mož so menda preveč boji vladnim organom sitnosti delati, menda ga uže izkušnja uči, da pri našem okrajnem glavarji tisti župan največ velja, ki mu dá najmenj opraviti. — Toda pomisliti je treba, da tu gre za občni blagor.

— (Požar.) V Podbrezji so pogorele pretečeni pondeljek 3 hiše. Dečki so se s klinčki igrali in v drveh oziroma v butarah, katere so bile tikoma lesene hiše, ogenj napravili in tako so bile v kratkem času tri poslopja v ognji. Hvalevredno posebno se je obnašal pri gasenju ognja učitelj g. Černivec, šel je v hišo po dečka, ki je notr

vpil; a ko je nesoč dečka ven prišel, palo je goreče bruno nanj in ga opeklo na obrazu in po rokah jako zelo.

— (Iz Podgrada) se nam piše: Pretečeni četrtek pičil je gad lepega in debelega vola posestnika M. Posestnik v zadregi za hitro pomoč, je bil nasvetovan neki dobro znan mlad zidar vulgo Vrban iz Vina in sicer z zagotavljenjem, da on zna dobro „zagovarjati“. Hitro ga pokličejo, V. pride res takoj in obljubi tudi pičenega vola gotovo ozdraviti, tudi se upa še pristaviti, da on 5 gld. stavi, da bode vola ozdravil. Za „copernijo“ rabil je potem kos kruha in tega je pretehtal natanko, niti drobtinice nij smelo odveč biti, potem ga prekrižal in zagodrnjal nekaj nerazumljivih besedij ko je volu kruh v gobec tlačil. Po dokončani coperniji še enkrat zagotovi, da bode vol gotovo ozdravel. Posestnika M. je ta copernija koštala, zagovarjalca je moral z vinom napojiti in mu še kaj prigrizniti dati, pa to plačilo kakor sam pripoveduje ne bode še zadostovalo. A kljub vsemu zagovarjanju poginil je več ko 120 gld. vredni vol čez 24. ur.

— (Punt v Kamnigoricu.) Piše se nam 20. okt. iz Radovljice: „Sinoči, to je dné 19. okt. zvečer priletelo je kakih 300 kolačev nad učitelja v Kamni gorici in so hoteli učitelja kamenjati. Ko bi ne bilo k sreči g. Tomana zraven, slabo bi se bilo godilo g. učitelju. Kaj je uzrok temu, poročal bodem pozneje. (Prosimo; kajti stvar se čudna in nam nerazumljiva zdi. Uredn.) Kje je omika? V Kamni gorici je bogme nij šel!“

— (Maček ostrupljen.) Iz Artič pri Brežicah nam piše kmetska roka: Čudna dogodba se je tukaj zgodila 1. t. m. Posestnik J. se je letos oženil pred pustom, in se je sè svojo ženo prav zadovoljno imel. Ali ona mu je vendar — celo po življenji stregla. Omenjeni dan namreč, ko je on nekaj težaka imel, skuhala je za večerjo „štruklje“ in dva je peči djala. Uže to se je možu nenavadno zdelo, vendar nij mogel nič slutiti. Po večerji mu ponudi ljubezna ženka en štrukelj, sebi odloči pa enega. On nekoliko jé, nekoliko pak, ker mu nij bilo prav po godu

oddene tiho na peč, da bi bilo za zajutrek in gre spat. Po noči vstane, in hudo ga vije v želodci, strašno bljuvanje začne; v izmetkih sam zapazi arzenik, ga pobere in ga drugo jutro pokaže nekaterim sosedom, vendar misli na skrivnem vse zatajiti. Ali sosedge so to reč c. kr. preiskavni sodniji v Brežice na znanje dali. Ono polovico štruklja, ki jo je on na peč oddjal, prišel je maček v delež, ki se je pogostil in precej poginil. Preiskovalna sodnija je tudi mačka vzela soboj in so ga baje v nemški Gradec poslali na preiskovanje. Žena je tudi uže pri preiskovalni sodniji v zaporu. Ne vè se, iz kakega namena je ona storila to hudodelstvo.

Politični razgled.

Notranje dežele.

Na *Dunaji* je bila 19. okt. v notranjem mestu volitev državnega poslanca. Pri ožji volitvi je zmagal nemško-nacijonalni Seutter z 1183 glasovi proti 1167 glasom, ki jih je dobil kandidat ministerske stranke jud Pollak.

Stremajr nema takega poguma, s kakoršnim nemščino v slovanske sole rine, tudi tam, kjer ga ustavoverci silijo v konfesijskih vprašanjih odločno barvo imeti. Najbrž njegovo stanje v višjih krogih omahuje, zato je šel v Voitsberg svojim volilcem povedat, da se mu neoportunno zdi, uvesti civilni zakon, katerega bi nemški liberalci radi.

Bivši minister *Giskra* je v Brnu svoje volilce sklical in jim dajal račun o svojem parlamentarnem delovanju. Zanimivo je, da je Giskra grajal vlado Auerspergovo zaradi njenega slabega obnašanja ob deuarstveni krizi, katero je vlada sama sozakrivila. Sosebno z zadnjimi železniškimi koncesijami Giskra nij zadovoljen. Tudi deželno brambovstvo se mu bolan zavod zdi. Vladi on ne bode opozicije iz principa delal dokler bode ustavoverna in napredna, da si nekateri udje vlade niso dovolj zmožni. Proti posameznim točkam vladnega programa se sme oponirati, ker nij v javnem življenji nič žalostnejšega nego slepa pokorščina vladi, ker je ravno visoka vlada.

Cesar in cesarica prideta 5. novembra v Kladrub na Češko. Separatni vlak ju bode vsak dan v Pardubice vozil.

Vnanje države.

Iz *Črnogore* prihaja novica, ki poroča, da je 19. t. m. bil ubit v Podgorici v semnji na turški meji nek Turčin. Turci so rekli, da ga je Črnogorec ubil, in skočili na vse Črnogorce kar jih bilo na semnji, ter jih ubili 17 več žensk in enega arhimandrita. Črnogorci so bili brez orožja. V Črni gori je velika razdraženost.

Francoska Mac-Mahonova vlada je dve dejanji storila, ki kažejo, kakor da bi se nagibala zdaj malo bolj k republiki. Odločno je desaurirala vojvodo de Padua, bonapartovskega kandidata, ki se je na vlado sklicaval pri volilni agitaciji ter dejal, da je Mac-Mahon le pripravljalec mesta za Bonapartovce. Na drugi strani pak demisije republikanskega kandidata Médécina nij sprejela.

Interpelacija slovenskega poslanca dr. Dominkuša

na slavno vlado zaradi germanizacije slovenskih šol,

stavljena v štajerskem deželnem zboru 12. okt. 1874.

Da se izognem, ako mogoče, krivim razlaganjem svoje denašnje interpelacije, hočem sam najprej izjaviti, da jaz tega ne smatram za oškodovanje narodnih interesov, ako se kacemu ljudstvu, posebno tam, kjer praktična potreba občenja le-to zahteva, daje prilika naučenja tujega jezika.

Pač pa sodim, da je težko pregrešenje na pedagogičnih načelih in na naravnih pravicah, katere so v vsacem narodu, ako se v pospeševanje raznarodovanjskih namenov učenju tujega jezika uže v ljudski šoli tak prednosten prostor odmerja, da s tem trpi pravi učni namen, namreč da se odgojenje človeka za vrlega uda občinskega življenja, podučenje njegovo v vednostih, za življenje najbolj potrebnih, nazaj odrija.

Neodvnljiva terjatev pedagogična je, da se v ljudskih šolah učenje v vseh učilnih strokah v materinem jeziku otrok učiti mora, in da se s podukom v tujem jeziku more še le potem pričeti, ako je podučenje v materinem jeziku uže zadosti napredovalo in utrdilo se.

Ta načela so tudi v naši postavodaji izražena, in trebalo bi, da bi se v šolah na deželi tem strožje po njih ravnalo, ker za jako veliko večino učencev na kmetih neha z zapuščenjem ljudske šole sploh vsako učenje v učnih predmetih.

Akoprem se strinja z razmerami, kakor so na spodnjem Štajerskem in sicer v krajih, ki so nemški meji najbliže, da se početki učenja nemškega jezika kot učni predmet v ljudsko šolo sprejmó, vendar je jako škodljivo za dosego pravega in najbližnjega učenjskega namena, za katerim ima ljudska šola težiti, posebno v onih okrajih, kjer je nemški jezik prevladajoči večini prebivalstva popolnem tuj, — jako škodljivo, ako se tu nemški jezik kot glavni učni predmet proglašá in se cilj učenja postavlja daleč onstran preko mej, katere so odmerjene razmeram ljudske šole.

Ondan tukaj zbrani deželni konferenci štajerskih učiteljev so bile pak od slavne vlade po deželnem šolskem nadzorniku predložene take določbe o nemškem podučevanju v ne-nemških šolah štajerskih za posvetovanje, katere proté gori omenjena načela mnogo oškodovati.

V tem programu je kot cilj nemškega učenja na ne-nemških ljudskih šolah štajerskih postavljeno zmožnost učencev:

1. ustna in pismena poročila v nemškem jeziku pravilno razumeti;
2. svoje misli v nemškem jeziku ustno in pismeno **pravilno** izraževati.

Da se ta cilj doseže, ima se nemško učenje kot del celotnega učenja smatrati. Najbolj se ima paziti na ustno upotrebljevanje nemškega jezika pri podučevanju, in nemško-govoriti najbode najbolj bistveno učilo, katerega se ima učitelj posluževati. Metodična primernost baje zahteva, da se učenje nemškega jezika, ki ima z učenjem materinega jezika v najtesnejši zvezi biti, ne začne še le v višjih razredih ljudske šole. Na spodnji stópinji naj nemški jezik nij učni jezik, nego učni predmet, a nemški jezik naj

se polagamo z rastočim opravičenjem v šolsko življenje uvede tako, da se ga višje stopinje starosti otrok poleg slovenskega tudi nemški jezik, kot učni jezik upotrebljevati ima. —

Glede učnega načina priporoča program mej družim, naj učitelj nemške besede učenec prvi izgovarja, otroci naj najprej posamezni, potem pak vsi vkup za njim govoré. Kadar so otroci v branji v materinem jeziku nekoliko spretnostij dobili, naj se branje in razlaganje nemških čitanj čedalje bolj nadaljeva. Pismene naloge v nemškem jeziku se morajo začeti tačas, kot v materinem. Pri poduku v računanji, v geometričnem oblikovji, v risanji in telovadbi mora se najprej dosežati pri otrocih znanje nemških tehničnih izrazov od stopinje do stopinje, celo petje se v tem programu ne pusti neomenjeno.

Jasno je, da se bode pri izvrševanji teh določeb materini jezik učencev čisto na stran potiskal in da se bode le še za to rabil, pri poduku nemškega jezika posredovati in omogočiti. Kakošen škodljiv vpliv bode takova razmera na rezultate podučevanja in na odgojo ljudstva v obče imeti morala, lahko se izpozna.

Predložjenje tega programa deželni učiteljski konferenci je torej na spodnjem Štajerskem živahno bojazen vzbudilo, da vlada namerava — **popolno ponemčenje** ljudske šole v slovenskem delu štajerske dežele, celo ako občni učni namen škodo trpi, v nekov sistem spraviti, in jaz čutim za pomirjenje mojih volilcev, kot svojo dolžnost nj. vzv. vladnega zastopnika vprašati:

1. Ali namerava visoka vlada one določbe o nemškem učenji v nenemških šolah štajerskih, ki jih je deželni učiteljski konferenci predložila, tudi izvesti?

2. Ali misli vis. vlada, da se one določbe skladajo z določbami člena 19. državnih osnovnih postav od 21. dec. 1867. l. občnih pravicah državljanov?

Deželni zbori.

Kranjski deželni zbor.

Poslanec Murnik poroča v imenu šolskega odseka o prošnji kranjske učiteljske konference, da bi se kranjnim šolskim svetom odzela pravica nasvetovati učitelje in izročila deželnem šolskem svetu.

Poročevalec nasvetuje, da se ta prošnja zavrže.

V generalni debati o tem se oglasi dr. Bleiweis. On odgovarja Dežmanu, ki je v eni prejšnjih sej rekel, da na Tirolskem je kar se omike tiče zelo temno, in skuša dokazati, da nij tako.

Dr. Schrei govori zoper nasvet šolskega odseka in za peticijo. On pravi, kam bomo prišli, če krajnim šolskim svetom ta pravica ostane, ko bi se enkrat sklenena resolucija uresničila, da smejo biti učitelji tudi občinski tajniki.

Dr. Zarnik pravi, da bode govoril za odsekov predlog in sicer iz dveh stališč, to je z narodnega in liberalnega. Občine ki plačujejo učitelje morajo tudi kaj pravic imeti. Ko bi se odpravili krajni šolski sveti, bi se mnogim občinam pri učiteljih ravno taka godila, kot pri duhovnih, ki jih občinam ali faram pošilja škof, če jih tudi nečejo. — Akoravno marsikateri krajni šolski svet nij tak, kakor bi moral biti, vendar zaradi tega se ne sme zametavati ves inštitut. Kranjska učiteljska konferencija pa ne bi bila poslala nikoli te prošnje sem, če bi bil deželni šolski svet naroden. Velika večina krajnih šolskih svetov je namreč narodna, nemškovalnih je le tu in tam kje, ki tudi navstavlja nemškovalnega učitelja, se moglo malo nemščine pri računanji uvesti in ko vidi na zidu slovenske table, ukaže učitelju, da ima to precej odpraviti. Ko mu učitelj zavrne, da nema družega in da bode stene potem prazne, pravi Pirker, da je to vse eno, in da te ne smejo viseti. Še popoldne ob 3. je prišel g. Pirker v šolo pogledat, če so uže slovenske stenske table odstranjene in ker še niso bile, precej je to zahteval, da se nemudoma zgodi v

ljubljske ljudske šole so se po prizadetji Pirkerjevem vpeljale zopet tiste knjige, za germaniziranje ustvarjene, iz katerih smo se po absolutizmom učili: šilo Ahle, miza Tisch itd. Če se reče, da nij Pirker pri deželni učiteljski konferenciji na učitelji pritiskal, jaz to odločno zanikujem. Gospoda moja, učitelji so se pred začetkom konferencije zmenili, da na noben način ne bodo za to glasovali, da bi bil c. kr. uradniki. Ali tako se godi kadar hočejo miši mački zvonec privezati! Pirker je kar ukazalno mignil in učitelji so glasovali za kar je hotel.

(Dežman vpije: To nij res!) — Dr. Zarnik: Res je! Jaz to sodnijsko dokazem, ako želite, ich stelle einen gerichtsmässigen beweis her! Dežman molči. Učitelji, ki so pri „Lehrervereinu“ imajo vso pravico, oni delajo kar hočejo. Tako je šel Eppih, ne da bi bil koga vprašal kar za 14 dnij proč, nek naroden učitelj pa, ki se je hotel udeležiti slovenskega pedagoškega kongresa na Dunaji in ki je prosil ravnatelja Horvatna le za en dan odpusta pred počitnicami, nij ga dobil. Gospoda moja, tako se godi narodnim učiteljem od germanizatorjev, in takih slučajev je mnogo. Zato pa pravim, da krajni šolski sveti so nas bedem „unsere burg“ za našo narodnost in kdor bi za kratenje njih pravic glasoval, ta je izdajalec našega naroda. Ko bi pa nemškutarskim učiteljem iz nemškutarskega „Lehrervereina“ naši šolski narodni krajni sveti ne bili povoljni, naj se nemškutarji slobodno izselijo iz slovenske dežele. Mi jim bomo plačali še pot, vojaško godbo jim bomo najeli, s turško muziko jih na nemško mejo spremili, in jim rekli: Meine herren wir wünschen Ihnen viel glück auf den weg und ein schönes wetter! (Dobro, dobro!)

Deželni zbor štajerski.

Seidl interpeluje vlado zaradi „zanemarjenja“ (!) nemškega jezika v slovenskih in slovensko-nemških ljudskih šolah. Človek se more čuditi predrznosti, s katero

„kamniški strah“ kopiči v svoji interpelaciji debele laži in zvijače. Mej drugim pravi, da slovenski kmetje žele in zahtevajo, naj se slovenski jezik popolnem iztrebi iz ljudske šole in se vse skozi le nemščina uvede. Po prebrani interpelaciji pravi deželni glavar, da se ne spodobi, po tem načinu odgovarjati na interpelacijo, katera se je v prejšnji seji stavila (od dr. Dominikuša), kajti odgovarjati na interpelacije ima vladni zastopnik, če se je vprašanje do vlade stavilo, ne pa kdo drugi. Seidl je zaslužno zaušnico dobil.

V poslednji 17. seji 14. oktobra odgovarja namestnik Kūbek na razne interpelacije. Na vprašanje g. Šnideršiča zaradi reguliranja Save, pravi Kūbek, da se bodo dela nadaljevala na podlagi že izdelanega operata. — Glede nastavljenja okrajnega zdravnika v Brežicah ne more vlada odločno odgovoriti, ker dotične razprave še nijso dogane. — Na vprašanje Seidlovo zaradi štolne takse odgovarja namestnik, da je vlada začela preiskavati, kakšne štole so na Štajerskem navadne, da pa dozdej še nij mogoče predložiti postavo, s katero bi se uredile štolne takse.

Na dr. Dominikuševu interpelacijo odgovarja Kūbek, da se je dotični šolski načrt predložil okrajnim učiteljskim konferencijam. Tudi so se krajni šolski sveti vprašali, naj izrečejo svoje mnenje zaradi učnega jezika, da se potem z ozirom na odločbe šolske postave od okrajnih šolskih svetov učni jezik odločuje. Sicer pa bode vlada skrbela, da se vsled poduka nemškega jezika splošni šolski namen ne zanemarja in se šolska postava ne prelomi. S tem, pravi Kūbek, je tudi odgovorjeno na Seidlovo interpelacijo.

Dr. Vošnjak želi, da deželni odbor uže v prihodnji sesiji predloži te premembe ter graja, da se to nij uže letos zgodilo. Bati se je, da se stvar v poslednji sesiji prenagli in se stvari postava, ki ne bode zadovoljila zahtevam pravice in enakopravnosti itd.

Končno se razne prošnje rešijo in se sklene štajerski deželni zbor.

Gospodarske stvari. Čebelarstvo.

(Spisuje Blaže Pernišek.)

(Dalje.)

IV.

Premnogi čebelarji ne vedó, kaj je tista rumena razsipčna tvarina v nekaterih celicah; nekateri mislé, da je to zalega (!). To nij zalega, nego cvetni prah, katerega potrebuje čebele za „čebelni kruh“. Dozler so čebele še ličinke (červički) v zalegi, morajo imeti mešanico iz meda in iz cvetnega praha, še le pozneje jedo sam med. Ta cvetni prah nij niti medarju niti svečarju v porabo, nego čebele ga morajo imeti. Naj se torej pušča čebelarom ono satovje, v katerem se nahaja cvetni prah*).

Ako vidimo, kakšno oračo, brauo in drugo orodje ima, sklepamo prav lahko uže potem, kakošnih možganov da je dotični gospodar. Baš tako jasno nam kaže tudi čebelno stanovišče, je-li čebelar česa vreden ali ne.

Kar se tiče čebelnjakov (uljakov), naj bo obrnjen proti južno vzhodnej strani. Ako bi bil panj z žrelom popolno proti jutranji strani obrnjen, vabila bi pridne čebelice jutranja zarja o prehladnih jutrih prezgodaj nabirati, ter jih premnogo obtičevalo po mrzlej rosi in bi nikdar več ne bilo nazaj. Ako bi bil panj z žrelom pa popolno proti poldnevni strani, tiščalo bi premočno na končnico, kar bi čebele jako vznemirjalo. Druge strani pa tako nikakor ne veljajo za žrelno stran.

Nam slovenskim čebelarjem je na dnevnem redu in posebne pozornosti vredna panjeva sestava (konstrukcija). Še le pozneje so si začeli staviti poslopju jedva podobna bivališča, ki so bili prvotni berlogi. Pozneje so si vendar uže napravljali lesene kočé s toličkimi linami (okenci), da je mogel jedva maček skozi klobaso (?). Še v novejši dobi si zarod stavi sploh zidana poslopja, v katerih je pač mogoče prijetno bivati. Kaj takega novega so uzočili samo liberalni pregreški (? kaj še!) časi, da je vendar mogoče uže 19. stoltje kmetskemu dekletu pri pečudeti v šivanko. Kakor ljudje potrebujemo boljših bivališč, baš tako je tudi živalim ljubo prijetno stanovišče. V 1. vrsti so gotovo čebelice, ki zahtevajo snago

*) Čo tudi vsaka delalka zna nabirati oboje: nektar in cvetni prah, vendar se derže le nekatero delalko enega posla, t. t. nabirajo le ali nektar ali pa le cvetni prah. Cvetni prah nosé na nogah, nektar pa v želodčeku.

in priročnost. Kar so za ljudi zidane hiše, to so čebelarom — Dzirconovi panji. Kakošni so uže li tisti Dzirconovi panji? Dragi prijatelj! taki so, da ti morajo čebele tja nositi vosek in med, kamor ti hočeš. Dzirconov panj ima pod pokrovom take, dober palec široke poprečne preloge, ki jim pravimo satniki, ker čebele na-nje satovje zidajo. Ti satniki so pa premakljivi, da sat iz enega panja igraje tebi nič meni nič, kar v dni predeneš. Baš to je glavna reč teh panjev. Ako ti manjka zalege, satovja, medu, lahko prestavljaš vse to iz bogatejšega panja v revniši. Ako imaš v katerem panju uže po 3 ali celo po 4 leta stare voščine ter, so uže preslabe, lahko jih nadomestuješ z novimi ki so bele. Čebelarji, kateri oskrbejo čebele po Dzirconu, ne moré čebel neusmiljeno in neumno z žveplom itd., kakor se bedasto skoro še povsodi pri nas godi! Takega roparja naj bi le tako opikale čebele, da bi imel tako otekel ter debel nos, kakor je kopito debelo! Misel, da so čebele zato prestore, ker imajo staro satovje, je tako nevednostno sklepanje, kakor, da bi kedo rekel, da je zato star, ker biva v starej hiši, ali pa zato mlad, ker stanuje v novem poslopju! Vemo pa, da delalke ne žive čez dobrih 9 mesecev, dá, še celo mlajše čebele ostajajo v starem panju (stare) (?), nego so one ki rojé vun tudi z najstarejšo matico.

(Dalje prih.)

Razne stvari.

* (Mejnarodna železnična konferenca.) Švica je misel sprožila, da se skliče kongres z zastopniki vseh držav v določbo edinstvenega železničnega postavo-davstva. Nemška država je ta predlog v principu uže sprejela in pričakuje se, da bodo druge države enako postopale.

Tržne cene.

V Ljubljani 21. oktobra 1874.

Pšenica 5 gid. — kr.; — rež 3 gid. 60 kr.; — ječmen 3 gid. — kr.; — oves 2 gid. — kr.; — ajda 2 gid. 90 kr.; — prosó 3 gid. — kr.; — koruza — gid. — kr.; krompir 1 gid. 70 kr.; — fižol 5 gid. 80 kr.; masla funt — gid. 52 kr.; — mast — gid. 50 kr.; — špeh frišen — gid. 40 kr.; — špeh povojen — gid. 42 kr.; jajce po 2¹/₂ kr.; — mleka bokal 10 kr.; govednine funt 30 kr.; — teletnine funt 32 kr.; svinsko meso, funt 29 kr. — sena cent 1 gid. 25 kr.; — slame cent — gid. 75 kr.; — drva trda 6 gid. 70 kr.; — mehka 4 gid. 80 kr.

Loterijne srečke.

V Gradcu 18. okt.: 82. 2. 40. 28. 9.
Na Dunaji 18. okt.: 88. 60. 42. 20. 25.